

## POSTANOWIENIE

20 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2024 r. w Warszawie  
w sprawie z powództwa D.O. i M.P.  
przeciwko Gminie Katowice  
o zapłatę,  
na skutek skargi kasacyjnej M.P.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach  
z 31 października 2022 r., I ACa 286/21,

- 1) odrzuca skargę kasacyjną w części oddalającej apelację powoda D.O.;**
- 2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części;**
- 3) oddala wniosek o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki M.P. zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;**
- 4) nie obciąża powódki M.P. kosztami postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Skargą kasacyjną wniesioną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 31 października 2022 r., sygn. akt I ACa 286/21, pełnomocnik z urzędu powódki

M.P., adw. A.Z., zaskarżyła wyrok w części dotyczącej pkt I, tj. oddalenia apelacji złożonych przez powodów. Zarzucając, w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., naruszenie przepisów postępowania, wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. - z uwagi na jej oczywistą zasadność. Pełnomocnik powódki wniosła również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda ad. 2 (czyli powódki, jak oznaczono w skardze), kosztów postępowania wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej, w tym kosztów zastępstwa procesowego tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu, albowiem nie zostały one opłacone w całości ani w części.

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

W związku z zakresem zaskarżenia wskazanym przez powódkę, w pierwszej kolejności należało rozważyć dopuszczalność wniesionej przez nią skargi kasacyjnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia, w tym skargi kasacyjnej, jest występowanie interesu prawnego podmiotu skarżącego w kwestionowaniu orzeczenia, od którego środek zaskarżenia został wniesiony. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (gravamen), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadę prawną – z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14, niepubl., z 3 listopada 2020 r., V CSK 198/20, niepubl., z 14 lipca 2020 r., I CSK 625/19, niepubl. i z 15 maja 2020 r., II CSK 205/19, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14, niepubl.).

Skargą kasacyjną został zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej pkt I, tj. oddalenia apelacji złożonych przez powodów. Skarżąca dochodziła zadośćuczynienia w związku z naruszeniem dóbr osobistych odrębnie od powoda. Nie miała zatem interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej Sąd ten oddalił apelację powoda. W tym bowiem zakresie Sąd drugiej instancji nie orzekł na niekorzyść skarżącej. Brak interesu

prawnego w zaskarżeniu uzasadniał odrzucenie skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 2 i 3 k.p.c.

Odnośnie zaś do pozostałej części skargi kasacyjnej wskazać należy, iż określone w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powołana przez skarżącą przesłanka oczywistej zasadności skargi zachodzi ona wtedy, gdy zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, niepubl.). Sąd Najwyższy, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy stanowiącym podstawę rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji

zaskarżonego skargą kasacyjną (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.). Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06 i z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06).

W świetle wyżej przedstawionej oceny pojęcia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oraz wskazanych ograniczeń zakresu kognicji Sądu Najwyższego nie można przyjąć, aby skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wykazała, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca wiąże bowiem z naruszeniem przepisów procesowych przez Sąd Apelacyjny, to jest art. 299 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 235<sup>2</sup> § 2 k.p.c. poprzez uznanie za prawidłowej argumentacji Sądu pierwszej instancji w zakresie pominięcia dowodu z przesłuchania stron (powoda ad. 1 i powoda ad. 2). W ocenie pełnomocnika powódki, dowody te wykazałyby istotne dla rozstrzygnięcia sprawy fakty, w tym istnienie u powodów cierpienia i krzywdy spowodowanych umieszczeniem powoda w domu pomocy społecznej i rozmiar tej krzywdy. Ponadto, dowody te miałyby wykazać naruszenie dóbr osobistych, takich jak więź rodzinna i wolność, uzasadniające roszczenie powodów oraz wysokość żadanego zadośćuczynienia. Pominięcie tych dowodów spowodowało nierozpoznanie istoty sprawy. Należy wskazać na wadliwość konstrukcyjną postawionego zarzutu w skardze kasacyjnej. Postępowanie kasacyjne nie dotyczy bowiem kontroli prawidłowości postępowania przed sądem pierwszej instancji, lecz badania ewentualnych uchybień w zakresie zastosowania prawa materialnego i procesowego, których dopuścił się sąd drugiej instancji (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 9 października 2014 r., II PK 232/14). Z przyczyny, że wskazane w skardze kasacyjnej przepisy postępowania adresowane są do sądu pierwszej instancji, zarzut ich naruszenia, wypełniający podstawę kasacyjną z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., skierowany do sądu drugiej instancji, musi być powiązany

z odpowiednimi przepisami dotyczącymi postępowania przed sądem drugiej instancji. Powołane w zarzutach skargi kasacyjnej przepisy postępowania są stosowane w postępowaniu apelacyjnym odpowiednio poprzez art. 391 § 1 k.p.c., którego jednak nie powołano w zarzutach. Dodatkowo, zarzut ten jest praktycznie nieuzasadniony, gdyż w uzasadnieniu skargi znajduje się jedynie kilka zdań, które nie zawierają szczegółowej argumentacji na poparcie twierdzeń skarżącej. Należy też zauważyć, że takich zarzutów nie zgłoszono na etapie postępowania apelacyjnego. Już z tej przyczyny skargi nie można uznać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z przyczyny wskazanej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nadmienić także należy, iż obowiązek przesłuchania stron nie ma charakteru bezwzględnego i aktualizuje się wówczas, gdy sąd uzna, że dotychczasowe wyniki postępowania dowodowego nie świadczą o wyjaśnieniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Zaniechanie przez sąd przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron nie stanowi naruszenia tego przepisu, jeżeli w ocenie tego sądu fakty istotne zostały już wyjaśnione (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2016 r., V CSK 52/16, postanowienie Sądu Najwyższego z 7 października 2020 r., II UK 267/19, wyrok Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2000 r., V CKN 49/00 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2021 r., II CSK 126/21).

Wskazać należy, że w sprawie nie zachodzi też nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.).

Oddaleniu podlegał zawarty w skardze kasacyjnej wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki M.P. zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym jako niezasadny z uwagi na końcowy wynik tego postępowania, niekorzystny dla powódki. Stosownie do art. 98 k.p.c., regulującego zwrot kosztów procesu – który to przepis poprzez art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu

kasacyjnym - strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do kosztów tych zalicza się m.in. koszty zastępstwa procesowego strony przez adwokata, przy czym zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa przez adwokata, należy się stronie na podstawie art. 98 k.p.c. tylko wtedy, gdy sprawę wygrała. Dotyczy to także sytuacji, w której strona była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu (por. art. 122 k.p.c.). Jeżeli ją przegrała – tak, jak to miało miejsce w odniesieniu do wyniku postępowania kasacyjnego w stosunku do powódki – powstaje subsydiarny obowiązek Skarbu Państwa wypłacenia pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia za świadczoną pomoc prawną, o czym stanowi art. 29 ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 763 - dalej: „rozporządzenie”), w tym na etapie postępowania kasacyjnego, w szczególności § 1-6, § 16 ust. 4 tego rozporządzenia. Gdy obowiązany do pokrycia kosztów za udzieloną z urzędu stronie przegrywającej pomoc prawną jest Skarb Państwa, żądanie zwrotu tych kosztów musi być sformułowane precyzyjnie przez pełnomocnika z urzędu. Wniosek powinien zawierać żądanie pełnomocnika o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej na jego rzecz, przy czym poza oświadczeniem o braku pokrycia opłaty w całości lub w części, powinien być określony jako adresat tego wniosku – Skarb Państwa (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 7 października 2021 r., III CZP 51/20, OSNC 2022, nr 5, poz. 47 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2017 r., V CSK 677/16, z 29 października 2024 r., I CSK 1007/23, z 30 stycznia 2023 r., II CSK 384/20, z 5 listopada 2021 r., III CSK 237/20, z 20 sierpnia 2020 r., IV CSK 698/19). Tymczasem ujęcie żądania w tym zakresie (w punkcie 2 wniosku), zawiera oświadczenie, o którym mowa w § 3 powołanego rozporządzenia, jednakże wskazuje jako jedyny podmiot, który ma otrzymać świadczenie – powoda ad. 2 (tak oznaczono w skardze powódkę), a jako jedyny podmiot, który ma je spełnić – pozwanego. Zaaprobowanie tak sformułowanego wniosku mogłoby nastąpić

jedynie w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej powódki poprzez zasądzenie kosztów pomocy prawnej bezpośrednio od pozwanego na rzecz powódki. W związku z tym należy stwierdzić, że skarga kasacyjna nie zawierała jednoznacznego wniosku o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika powódki kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym. W tym stanie rzeczy brak było podstaw do orzekania w tym przedmiocie.

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. postanowiono nie obciążać skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego z uwagi na jej sytuację majątkową i osobistą.

(A.G.)

[a.ł.]